

Kystkulturplan

2015 – 2027

med handlingsprogram

2015-2018

Innhold

Innledning.....	3
Formell bakgrunn	3
Rammebetingelser	3
Mål og metode	3
Målsetning.....	3
Bærekraftig kystkultur.....	4
Arbeidsmetode.....	4
Innsamling av informasjon (kartlegging).....	4
Problemstilling.....	4
Analyseverktøy	5
Perspektiver og verdier	5
Synergieffekter	5
Samhandling med etablerte virksomheter.....	6
Prioritering.....	6
Tre hovedtemaer.....	6
Brevik og Sandøya	7
Porsgrunn som kystkommune.....	7
Markedsføring, formidling og informasjon	7
Tiltak for vern og vedlikehold av kystkultur. Natur- og kulturelle utfordringer	7
Formidling av arkitektur- og kulturvernkunnskap.....	8
Ny strategi for framføring av kyststi mellom Stathelle og Mørjefjorden og natur- og kulturstier i tilknytning til denne	8
Lang historie	8
Utfordringer.....	8
Kommunens handlingsrom	9
Valg av strategi	9
Forhandlinger med den enkelte grunneier med mål om inngåelse av frivillig avtale.....	10
Gjennomføring av arbeidet i terrenget	11
Aktivitetstiltak	11
Finansiering	11
Tilrettelegging for «øyhopping» som sommeraktivitet i fjordområdet mellom Brevik, Brunlanes og Langesund	12
Øyene åpnes for et allment publikum.....	12
Ferjer, stier og friområder	12

Handlingsprogrammet 2015 – 2018.....	13
Brevik og Sandøya	13
Kyststi og natur- og kulturstier.....	15
Øyhopping i fjordområdet mellom Brevik, Brunlanes og Langesund	15
Oversikt over gjeldende planer og føringer	17

Innledning

Dette er en plan for Porsgrunn kommunes arbeid med kystkultur i 12 år framover med tilhørende forslag til handlingsprogram for de nærmeste 4 år.

Planen har hovedvekt på tiltak i Brevik, Sandøya, øyene og skjærgården. Det er i dette geografiske området mange ideer har sitt utspring og virkefelt, der resultater forventes og som handlingsprogrammet er rettet mot.

Hovedtemaene i planen er stedsutvikling og natur- og kulturbasert næringsutvikling, konkretisert med tiltak på tre utvalgte satsingsområder: **1)Brevik og Sandøya, 2)ferdigstillelse av kyststi** mellom Stathelle og Larvik grense og **3)Øyhopping som sommeraktivitet** i fjordområdet mellom Brevik, Helgeroa og Langesund.

Det er lagt opp til en kombinasjon av egne kommunale handlinger og regionale samarbeidstiltak. Der formålet oppnås lettere, eller oppgaver blir bedre løst gjennom regional samhandling, søkes tiltaket utført i et samarbeid med lokale myndigheter i Bamble og Larvik, og regionale myndigheter i Vestfold og Telemark.

Formell bakgrunn

Formannskapet vedtok den 30. august 2012, i sak nr. 87/12, å utarbeide planen. En arbeidsgruppe med deltakere fra virksomhetene Kultur Idrett Fritid , Byutvikling, Kommunalteknikk, Næring, Klokkerholmen og Folkehelsekoordinator, har arbeidet fram planen. Arbeidet har vært organisert som prosjekt underlagt en styringsgruppe med kommunalsjef By- og kulturutvikling, virksomhetsleder kultur, virksomhetsleder Byutvikling og virksomhetsleder Kommunalteknikk.

En del av arbeidet foreligger som halvveis-rapport, Handlingsplan for kystkultur – orientering om planarbeidet, i Utvalg for Barn, Unge og Kultur, den 5. juni 2013, sak nr. 28/13, hvor det er redegjort for framgangsmåte, framdrift og utfordringer i den første fasen av arbeidet. Aktuelle nabokommuner er invitert til å se nærmere på oppgaver som med fordel kan løses som fellestiltak. Kommunen har mottatt varsel om velvillig holdning til samarbeid.

Rammebetingelser

Planen er utarbeidet i samsvar med politisk vedtak, planer og føringer fra sentralt, regionalt og lokalt hold. Avslutningsvis presenteres en liste over planer og føringer som ligger i bunn for plandokumentet.

Mål og metode

Målsetning

Målet med planen er å bygge opp under den lokale kystkulturen, styrke kulturell identitet og legge til rette for flerbruk og mer bruk av kystområdene. Målsetningen favner vidt. Kort fortalt handler det

om verdiskaping på kort og lang sikt, i form av nyskaping, utvikling og styrking av det som eksisterer. Mer presist dreier det seg om å skape natur- og kulturbaserte verdier på bred front, til nytte og glede for befolkningen, for samfunnet og for næringslivet. Det legges til rette for entreprenørskap som fremmer produksjon av private goder og fellesgoder. Det er lagt vekt på å framsette effektive og presise virkemidler og tiltak som virker både på kort og lang sikt.

Bærekraftig kystkultur

Naturen, slik den er formet i vårt geografiske område, med dype og grunne fjorder, øyer, holmer og skjær, gir en lang og variert kystlinje. Kysten er en virksom sammensetning av sjø og vann, fjell og jord, planter, dyr og mikroorganismer, som gjennom et samspill utgjør et enhetlig og funksjonelt økosystem. I dette landskapet bor vi, lever våre liv og skaper vår velferd. Kystnaturen er vårt hjem og stedet hvor kulturen utfolder seg.

Naturen gir oss en rekke goder og tjenester og fremmer vår velferd. Vi gleder oss over dens rike nytte- og bruksverdi, opplevelsesverdi, verdi knyttet til identitetsfølelse og tilhørighet, økologisk verdi og egenverdi.¹ Vår kulturelle livsform bestemmer hvordan vi forvalter den.

Det er lagt til grunn at vår framtidige kystkultur må være bærekraftig, at den skal utvikle og fremme en livsform som bevarer biologisk mangfold og naturverdier for kommende generasjoner, og at denne visjonen er synlig gjennom tiltak som prioriteres.

Arbeidsmetode

Planen er utarbeidet etter prosedyre som innbefatter informasjonsinnhenting, kartlegging av temaer, analyse, drøfting, vurdering og forslag til handlingsprogram.

Innsamling av informasjon (kartlegging)

Informasjonsmengden er omfattende. Spesifikk informasjon om natur, kultur og næring som har betydning for utvikling av kystkulturen, ble samlet gjennom en rekke kanaler høsten 2012 og våren 2013. Det ble vist stort engasjement. Via folkemøte, foreningsmøter, gruppesamtaler, enkeltsamtaler og korrespondanse, ble deltakerne invitert til å snakke om alt som kan bidra til verdiskaping på ulike felt. Det ble fortalt om egne ønsker, ideer og behov, muligheter for å koble natur, kultur og næringsliv og hvordan man kan arbeide fram gode tiltak og prosjekter. Alt i alt er det registrert 140 innspill som spenner over et vidt spekter av temaer. Det er blant annet forslag til nye tiltak, aktiviteter og opplevelsestilbud, og hvordan tilbud som allerede eksisterer kan videreutvikles og skape økt aktivitet.

I forsøk på å skape systematikk i informasjonsflommen, er innspillene sortert i 6 kategorier eller temaer: 1)Reiselivets infrastruktur, 2)kulturbaserte attraksjoner, 3)naturbaserte attraksjoner, 4)maritim infrastruktur, 5)grønn infrastruktur og 6)stedsutvikling. De enkelte kategoriene er ikke rendyrket, de står ikke uavhengig og alene, men glir mer eller mindre over i hverandre. Kategoriene er bare hjelpemidler under sortering av innspillene.

Problemstilling

Hovedspørsmålet har vært: **Hva ønsker innbyggerne i lokalsamfunnet å gjøre? Hva bør vi gjøre i sammenheng med overordnede bestemmelser og føringer på området? Hva makter kommunen å gjøre? Og hvilken rolle skal kommunen ha?** Under oppfølgingen av innspillene er det arrangert befaringer og møter om de mest omtalte temaene samferdsel, næringsutvikling og naturkvaliteter. Hensikten med møtene har vært å bli kjent med aktuelle aktører og undersøke realismen i ideer og

---

¹ Naturmangfoldsloven

forslag. I den forbindelse er det undersøkt hvilket handlingsrom og kapasitet kommunen og andre offentlige instanser har for å hjelpe fram tiltak.

Analyseverktøy

I vurdering av innspillene har vi benyttet det brede verdiskapingsbegrepet, et analyse- og evalueringsverktøy som ble utviklet av Miljøverndepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Riksantikvaren i forbindelse med Verdiskapingsprogrammet for natur- og kulturarven. Verktøyet, hvor man operer med 4 kjerneverdier, er basert på systematisk tenkning, arbeid og erfaringer med 26 pilotprosjekter på temaet kultur- og naturarv i perioden 2006-2013.²

Perspektiver og verdier

Kystkulturen settes inn et bærekraftig utviklingsperspektiv der det brede verdiskapingsbegrepet ligger til grunn for prioritering av tiltak. Verdiskapingsbegrepet omfatter all tenkning rundt verdiskaping, til fordel for 1)miljøet, 2)kulturen, 3) lokalsamfunnet og 4)økonomien. Det holdes ekstra oppmerksomhet på tiltak som kan gi økonomisk lønnsomhet for private foretak og for samfunnet som helhet. I bærekraft-perspektivet er økonomisk gevinst avhengig av et godt samspill med flere faktorer: Miljørelatert verdiskaping, kulturell verdiskaping, sosial verdiskaping og økonomisk verdiskaping henger nøye sammen. Det å dyrke flere dimensjoner samtidig må til for at et lokalsamfunn skal skape økonomiske verdier og fungere bra og ha høy kvalitet ved siden av.

Noen verdier lar seg ikke anvende på en rasjonell måte i et bedriftsøkonomisk språk. De er vanskelig å tallfeste, og kan bare indirekte puttes på et mål. Eksempel på dette er de åndelige (ulegemlige) verdiene koblet til målsetningen om styrket kulturell kapital, slik som lokalkunnskap, egenart, identitet, stolthet og godt omdømme, eller mellom-menneskelige verdier som samarbeid og samhandling i et lokalsamfunn. Disse verdiene lar seg ikke tallfeste på samme måte som økonomisk fortjeneste i et regnskap. Vi vet likevel at verdiene har betydning for stedsutvikling, opplevelsen av attraktivitet og at de inngår som et viktig premiss i god merkevarebygging.

Synergieffekter

Det rettes ekstra oppmerksomhet på vinn-effekter og resultat. I denne sammenhengen er man særlig opptatt av å se på forholdet mellom produksjon av fellesgoder og private goder, og de forsterkende virkningene som kan oppstå i spillet mellom dem. Analysen krever at vi skjeller mellom private goder og fellesgoder og prøver å forstå hvordan de fungerer enkeltvis og sammen. Private goder er varer eller tjenester som blir solgt i et marked. Fellesgode er et gode du personlig kan benytte uten å hindre andre i å ta del i det samme. Holdningen er at resultater oppnås best gjennom et velfungerende samspill.

Et relevant eksempel på fellesgode er offentlige investeringer i infrastruktur slik som brygger og friareal i skjærgårdsparken. Tiltakene gir ikke bare personer med egen båt anledning til å gå i land på øyene og hygge seg på offentlige friarealer. Det gir også anledning for private ferjeoperatører til å drive passasjertrafikk mellom øyene og på tvers av fjorden. Det stimulerer vekst i kollektivtrafikk og åpner mulighet for et større publikum til å oppleve fjordområdet og ta del i de store investeringene samfunnet har gjort i skjærgården. Kollektivtrafikk er dessuten effektivt og fordelaktig for miljøet på sikt, og i samsvar med nasjonale mål for bærekraftig utvikling. At det blir enkelt å ta seg ut i skjærgården betyr større publikums-tilstrømming for den som vil drive kafé eller hytteutleie. På denne måten kan private initiativ og fellestiltak støtte hverandre og det oppstår en vinn- vinn situasjon.

Et annet fellesgode er lokalkunnskap i fortid og nåtid. Vi vet at lokalkunnskap, identitet og tradisjon er viktig for et lokalsamfunn. Samtidig er det et fellesgode som private operatører i

---

² Totalt 11 pilotprosjekter under temaet kulturarv og 15 pilotprosjekter under temaet naturarv, alle med underliggende delprosjekter spredt rundt i landet.

opplevelsesøkonomien kan benytte seg av. En god historie kan være en betydningsfull faktor i utviklingen av særegne opplevelsesprodukter. En god fortelling gir merverdi til opplevelsen. Gode historiefortellere på charterturer i skjærgården løfter opplevelsen. En systematisk opplæring av omvisere for oppdrag i Brevik, Sandøya, på kyststien, på øyene og på sjøen, høyner kvaliteten på tjenester som blir levert. Ved å dyrke, foredle og benytte fortellerkunsten, enten det er offentlig eller privat, videreutvikles kulturen, nye generasjoner overtar, kunnskapen videreformidles og identiteten styrkes.

Et tredje eksempel er når dugnadsgjengen i turistforeningen (POT) merker og skilter stier mellom de offentlige friområdene på Siktesøya. Tiltaket hjelper å få kanalisert ferdselen utenom sårbare naturområder. Det er bra for miljøet. Stiene binder sammen de store friområdene på øya gjør dem mer tilgjengelig for publikum. Det stimulerer fotvandringen og bruken av arealer som tåler tråkk. Dugnadsinnsatsen til turistforeningen er ett blant flere bidrag i et flerfoldig sosialt og grønt entreprenørskap. Kimen ligger i at foreningen har oppdaget noen muligheter som ligger for utvikling av etablerte fellesgoder. De samhandler med andre og benytter dem. På denne måten er foreningen med og skaper merverdi til et felles gode.

Eksemplene er bare ment som illustrasjon på en bredere verdiorientert tankegang som det er umulig å komme utenom under behandling av temaer som henger så nøye i hop. Samfunnets investering i fellesgoder virker positivt for produksjon av private goder, sosialt entreprenørskap og omvendt.

Samhandling med etablerte virksomheter

Utover direkte samhandling med Bamble og Larvik kommuner, Vestfold og Telemark Fylkeskommuner, benyttes relevante offentlige strukturer og samarbeidsflater for oppgaveløsning og faglig utviklingsarbeid. Flere etablerte samarbeidsparter dekker kystkulturtemaene på ulike måter. For eksempel Brevik Fergeselskap, Grenland Havn, Visit Grenland, Visit Telemark, Geoparken, Skjærgårdstjenesten, Grenland Friluftsråd, Telemark Museum, Kystverket, Statens naturoppsyn, Vekst i Grenland, Innovasjon Norge, Telemark Utviklingsfond, Høgskolen i Telemark og Vestfold, Universitetene i Oslo og Agder, Statens vegvesen, Miljødirektoratet, Fiskeridirektoratet, Norsk Institutt for Naturforskning, Norsk Institutt for Kulturforskning, Fylkesmannen, Oslofjordens Friluftsråd, Kartverket m.m. Det legges vekt på å få til et målrettet samarbeid med nevnte parter på aktuelle områder.

Prioritering

Hvert enkelt innspill er vurdert i forhold til de 4 kjerneverdiene, miljø, kultur, lokalsamfunn og økonomi, med ekstra oppmerksomhet på sammenhengen og samspillet mellom dem.

Alle ideer og forslag som kom på bordet får ingen enkeltvis presentasjon i dette dokumentet. Det er kun hovedtemaer som blir framlagt her. I handlingsprogrammet bakerst i dokumentet er det presentert konkrete tiltak, hvor publikum har sjanse til å kjenne igjen egne forslag. Forslagene vil neppe være mulig å kjenne igjen som unike forslag, da de oftest er gjengitt som summen av lignende forslag.

Tre hovedtemaer

Undersøkelsen avdekket tre hovedtemaer som svært mange ideer og forslag kretset rundt:

- **Brevik og Sandøya**
  - Stedsutvikling. Markedsføring, formidling og informasjon
- **Kyststi mellom Stathelle og Larvik grense i Mørjefjorden** med tilhørende adkomststier og natur- og kulturstier i tilknytning til denne.

- **Øyhopping** som sommeraktivitet i fjordområdet mellom Brevik, Brunlanes og Langesund

Brevik og Sandøya

Porsgrunn som kystkommune

Planen skal forsterke og befeste inntrykket av Porsgrunn som en attraktiv kystkommune. I bestrebelsene på å oppnå større aktivitet, bedre omdømme og sterkere selvforståelse, er Brevik, Sandøya, de øvrige øyene og skjærgården utpekt som kommunens utstillingsvindu. Sandøya er den eneste bebodde øya i kommunen og vil sammen med Brevik være den lokale motoren i den framtidige kystkultursatsingen som vil foregå i samhandling med Larvik og Bamble. Mange av tiltakene som følger med satsing på kyststi og øyhopping har direkte og indirekte relevans for arbeidet med utvikling av næring og bosetning på stedet. Når kyststien er ferdig vil den spleise ennå en bit til den internasjonale Nordsjøløypa, en vandrerute fra kystby til kystby på strekningen fra Skottland til Møre- og Romsdal, hvor Stavern, Helgeroa, Brevik og Langesund går inn som destinasjoner. Utvikling av natur- og kulturbaserte opplevelsesprodukter rundt temaet øyhopping i Porsgrunn kommune vil ha sitt lokale utgangspunkt i Brevik og Sandøya. For øvrig vil aktiviteten pågå i hele fjordområdet mellom Brevik, Brunlanes og Langesund.

Markedsføring, formidling og informasjon

Dette er et stort og overordnet tema som griper over det meste av tiltak. Temaet er sterkt koblet til framtidig stedsutvikling i Brevik og på Sandøya. Arbeidet er så omfattende at det er mest hensiktsmessig at de skjer i tett samarbeid med Bamble og Larvik. Markedsføring og informasjon omfatter en kombinasjon av papir- og nettbasert informasjon på mange nivåer, alt fra generelle turistbrosjyrer og kart til fagspesifikke tur- og opplevelsesveiledere for området. Formidling omfatter alle tjenlige formidlingsformer som håndbøker, kurs, utstillinger, omvisninger, skiltede løyper, eller digitale nettbaserte medium som film, video, bilder og tekst som går på utvikling av attraksjoner og opplevelser, for eksempel utvikling av Cort Adeler som attraksjon.

Tiltak for vern og vedlikehold av kystkultur. Natur- og kulturelle utfordringer

Varige bruksendringer på sjø og landarealer er den viktigste faktoren for de visuelle og fysiske forandringene som pågår i kystsonen. Grenlandsfjordene er en del av Oslofjordregionen der det er sterkest press på arealene. Forandring skjer i ulike skikkelser, gjennom nedbygging, utfylling og omdisponering av naturområder, kulturlandskap og bebyggelse til andre og nye formål. Dette påvirker økosystemene og landskapet på forskjellige måter, slik som leve- og vekstvilkårene for kystbestander av fisk, og kystlandskapet som kilde for kulturtiltak, rekreasjon og naturopplevelser. God arealforvaltning har avgjørende betydning for bevaring og utvikling av kystkulturen. Kvalitetene i kystnaturen og den lokale kystkulturen har betydning for utvikling av reiselivsnæringen og det å skape gode bosteder for befolkningen.

Det blir ofte sagt at uten fisken dør også den tradisjonelle kystkulturen. Utsagnet berører kjernen i vår tenkning om forholdet mellom natur og kultur. Fisk er mer enn bare mat. Den er også bærer av kultur. Det at det finnes levedyktige og produktive bestander av fisk i fjordområdene har avgjørende betydning for å opprettholde interessen og populariteten til fritidsfisket. Kommunen skal være en pådriver for framtidsrettet forvaltning av fiskebestanden. I den sammenheng vil kommunen arbeide aktivt for å stanse det sesongbaserte lysfiske som regelmessig pågår.

Næringsgrunnlaget og bosetningen på kysten har endret seg. Flyttestrømmen går mot fastlandet. Noen øyer er forlatt og tradisjonelle næringer er nedlagt. Andre steder foregår det stor utbygging av fritidsboliger. Dette har konsekvenser for bruken av kysten. Det rives til fordel for nytt. Gamle

bygninger og anlegg som går ut av bruk, går tapt. Fornyet bruk av gamle bygninger og anlegg er en utfordring.

Samfunnet mangler ellers praktisk kompetanse til å ta hånd om kulturminnene på en fagmessig god måte. Dagens utdanningstilbud dekker ikke det framtidige kompetansebehovet som skal til for å forvalte bygningsmassen på en tilfredsstillende måte. Hvordan bygningsmassen blir forvaltet har avgjørende betydning for opplevelsesverdien som ligger i den gamle bebyggelsen.

Formidling av arkitektur- og kulturvernkunnskap

Kommunen er i ferd med å utarbeide ny veileder for bygging og restaurering i den gamle bebyggelsen i Brevik.³ Veilederen vil opplyse og forklare verdiene og kvalitetene som ligger i den gamle bygningsmassen. Den vil være et teoretisk og praktisk hjelpemiddel med råd til alle som har interesse for lokal bygningshistorie, eiere av gamle hus eller de som utfører bygningsmessige arbeider. Veilederen skal benyttes aktivt i flere konkrete tiltak i det videre formidlingsarbeidet.

Som sagt er det generelt underskudd på tradisjonell håndverksmessig fagkompetanse. Kommunen ønsker å bøte på dette ved å bidra til å arrangere praktisk rettet kursvirksomhet, hvor målgruppen er lokale håndverkere og huseiere. Mangelen på kyndige håndverkere gjelder alle trehusbyene i Vestfold og Telemark. Av den grunn er det naturlig at kursvirksomheten søkes gjennomført i samarbeid med det interkommunale byggesaknettverket, de regionale kulturvernorganisasjonene, byggebransjen selv, Bamble, Kragerø og Larvik kommuner.

I 2015 blir det oppstart for arbeidet med ny kommunedelplan for kulturminner. Ettersom sjøfart og sjørelatert virksomhet utgjør en vesentlig del av Porsgrunns kulturarv og identitet, vil det rettes særlig oppmerksomhet på kystens kulturminner under utarbeidelse av planen.

Ny strategi for framføring av kyststi mellom Stathelle og Mørjefjorden og natur- og kulturstier i tilknytning til denne

Det er et mål å få realisert en sammenhengende kyststi fra Stathelle til Larvik grense ved Mørjefjorden og koble den på kyststien i Bamble og Larvik. Arbeidet skal sikre befolkningen tilgang til attraktive sjønære friluftsområder, inspirere og motivere folk til fysisk aktivitet og ta vare på egen helse. Bedre sammenheng mellom grøntområder og turveier og adgang til kystnære friluftsområder har høy prioritet. God tilgang til kysten er vurdert som en vesentlig faktor for bolyst og attraktivitet for hele regionen. Porsgrunn kommune skal være en attraktiv kommune for tilflytting og næringsetableringer. Arbeidet er med å gi Grenland et fortrinn i konkurranse med andre regioner.

Lang historie

Ønsket om å anlegge en kyststi langs kystlinja gjennom Porsgrunn kommune er gammelt. Planene likedan. Vi finner kyststien første gang inntegnet på arealplankart vedtatt i bystyret 24.august 1995. Grunnlaget for vedtaket lå i arbeidet med Miljøpakke Grenland og friluftsplen for Porsgrunn kommune, vedtatt 15.juni 1995. I forbindelse med friluftsplen ble det utarbeidet et hovedstinett som ble ført inn i arealplenen. Senere, den 28.april 1998 vedtok fylkestinget å sikre stitraseen i en kystsoneplan som del av fylkesplenen for Telemark 1998-2005. Etter dette har kyststien stått som fast prioritert tiltak i kommuneplenen uten endelig resultat.

Utfordringer

Planen har vært krevende å omsette i terrenget. Gjennom årene er det gjort flere forsøk. Noen tiltak er fullført med hell, andre har slitt i motbør. Deler av strekningen er blåmerket, skiltet, kloppet og brulagt. Stien er kun bitvis etablert og det gjenstår tilrettelegging på 3 strekninger med totalt 23

---

³ Del av oppfølging av reguleringsplan for Brevik og Indre havn

kilometers lengde for å få den sammenhengende med Larvik og Bamble. Målsetningen er å få på plass avtaler med grunneiere og nødvendige reguleringer for fysisk å anlegge stien i terrenget. Ferdig anlagt vil stien være ca. 40 km lang, målt fra Stathelle til Larvik kommunes grense i Tveidalen innerst i Mørjefjorden. I tilknytning til kyststien som hoved trase planlegges adkomststier fra kollektivknutepunkt og parkeringsplasser langs offentlig veg og fram til kyststien. Stien suppleres med natur- og kulturstier der det er attraktive naturverdier - og kulturminner som egner seg for formidling til et større publikum.

Kommunens handlingsrom

Det skal anlegges en merket og skiltet kyststi langs kystlinja mellom Brevik og Mørjefjorden. Stien skal primært gå gjennom utmark og så nær sjøen som mulig. I tilknytning til hoved traseen skal det skiltes og merkes adkomststier fra bebyggelse, parkeringsplasser og kollektivknutepunkter. Det etableres også natur- og kulturstier i tilknytning til hoved traseen på aktuelle steder.

Tiltakets karakter går utover grensen for det allemannsretten tillater i utmark. Kravet er derfor at skitraseen sikres for allmenn bruk på en eller annen måte. Det er flere måter å sikre stitraseen på og kommunen må ta stilling til aktuell sikringsform.

I prinsippet er det 3 framgangsmåter å velge mellom. De kan benyttes enkeltvis og i kombinasjon.

1) Muntlig eller skriftlig avtale med berørte grunneiere om bruksrettigheter. Her anbefales en tinglyst servituttavtale med grunneiere som sikrer kommunen bruksrett til stien, og som tilsvarende begrenser eiers rådighet. De store næringsorganisasjonene i landbruket og de største friluftorganisasjonene har i felleskap utarbeidet standardavtale som anbefales brukt.

2) Tiltak med hjemmel i frilufslovens § 35. Loven gir kommunen tiltak- og inngrepsløyve for å lette ferdsel i utmark. Kommunen gis anledning til å iverksette tiltak som rydding, merking og skilting av stier, bygging av klopper og bruer på bestemte steder og andre tiltak for å lette ferdselen. Loven støtter inngrep av mer forsiktig karakter og inkluderer ikke inngrep på innmark eller tiltak av en slik størrelse at det omfattes av plan- og bygningsloven.

3) At kommunen erverver grunn for stitraseen gjennom frivillig avtale eller ekspropriasjon. Tiltak har hjemmel i plan- og bygningsloven §12-5. Ekspropriasjon av grunn eller bruksrett krever at det foreligger en reguleringsplan. Oregningsloven har bestemmelser om ekspropriasjon og krever at inngrepet utvilsomt må være mer til gagn enn til skade.

For alle tre framgangsmåtene kreves det at kommunen starter med varsling til berørte grunneiere med tilbud om forhandlinger og utkast til avtale.

Valg av strategi

Når det gjelder framgangsmåte nr. 1) med å framskaffe frivillig muntlig eller skriftlig avtale med grunneiere om bruksrettigheter, så har kommunen holdt forhandlinger med landbrukets interesseorganisasjoner med mål om inngåelse av en rammeavtale. Denne framgangsmåten er benyttet uten resultat.

Ved planarbeidets oppstart høsten 2012, inviterte Porsgrunn kommune Eidanger Bondelag, Eidanger Skogeierlag og Eidanger Landbruksforum, inn i et samarbeid om en ny strategi for arbeidet med kyststien. Målsetningen med samarbeidet var å komme til enighet om en rådgivende avtale som berørte grunneiere kan slutte seg til. Det er ført forhandlinger der partene har drøftet rettigheter og forpliktelser knyttet til anlegg, drift og vedlikehold av stitraseen. Siden starten er det holdt 4 forhandlingsmøter, oppklaringsmøte og fellesmøte med Fylkesmannen. Under forhandlingene, som har pågått i form av møter og korrespondanse, har 12 forskjellige avtaleutkast sirkulert. Tross utbredt korrespondanse, samtaler og 2 års varighet, har det ikke vært mulig å komme fram til et grunnlag

som partene kan enes om.⁴ Konklusjonen er at forhandlingene med Eidanger Bondelag, Eidanger Skogeierlag og Eidanger Landbruksforum var hensiktsmessig og velbegrunnet, men endte i et blindspor.

Likevel, anbefalingen er, tross manglende resultat, at kommunen fortsatt skal arbeide for en frivillig løsning i direkte samarbeid med enkelte grunneier.

Forhandlinger med den enkelte grunneier med mål om inngåelse av frivillig avtale

Erfaringer fra tilsvarende prosjekter er at grunneierne oftest er positive og at det er gode muligheter for å framforhandle frivillige avtaler. Porsgrunn kommune har kun forhandlet med grunneierens interesseorganisasjoner og har foreløpig ikke vært i direkte kontakt med de mange berørte grunneiere.⁵ Det er alltid den enkelte grunneier som må signere avtale som formelt rettssubjekt og part i avtalen. Framgangsmåten er at kommunen går inn i forhandlinger direkte med den enkelte grunneier, hvor forhandlingsgrunnlaget er standardavtale anbefalt av Den Norske Turistforening, Friluftsrådernes Landsforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norges Fjellstyresamband, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Statskog og Norsk Allmenningsforbund.

Uavhengig av forhandlingene utarbeides det en forskrift om forbud mot ferdsel med hest og tråsykkel på visse strekninger med bakgrunn i natur- og samfunnsfaglige begrunnelser og etter samtykke med berørte grunneiere. Forskriften utarbeides i samsvar med forvaltningslovens krav til medvirkning og prosess. Vedtatt forskrift vil være gjeldende rett etter at Fylkesmannen har godkjent forskriften og det er annonsert i Norsk Lovtidende.

Ved uoverensstemmelser formaner grunneier om å inngå frivillig løsning. Dersom forhandlinger ikke fører fram, vil kommunen utvide virkemiddelbruken og benytte anledningen lovverket gir til ekspropriasjon av grunn. Begrunnelsen for dette er at på eiendommer der det oppstår kontrovers, er det erfaringsmessig vanskelig å komme fram til frivillige avtaler uten at det finnes en reguleringsplan. Fordelen med en reguleringsplan er at den gir tydeligere rammer for partene. Det synes å være en forutsetning for framføring av kyststien i hele dens lengde, at regulering kan gjennomføres der dette er nødvendig. Og med et ekspropriasjonsgrunnlag er det ofte mulig å komme fram til minnelige løsninger.

Arbeidsformen er en kombinasjon av framgangsmåte nr. 1 og 3. Utfordringen med denne framgangsmåten er at kommunen må kombinere to roller - både som forhandlingspart og som regulerende myndighet. Det kan være en krevende balansegang. Kombinasjonen av rollene gir kommunen en sterk maktposisjon i forhandlingene. Kommunen må derfor ha en tydelig bevissthet om dette i organiseringen og gjennomføringen av arbeidet. Framgangsmåten krever god kommunikasjon og at kommunen har en velvillig innstilling i bruk av egen maktposisjon. Konflikter kan oppstå, og kommunen må ha en aktiv og gjennomtenkt tilnærming til de interessemotsetninger man får å bryne seg på. Et avgjørende element i dette er likebehandling og forutsigbarhet - at partene opplever prosedyrer og saksbehandling som rimelig og rettferdig. Hvordan tilsvarende saker er behandlet tidligere må legges til grunn og erstatningsnivået må være i samsvar med etablert nasjonalt erstatningsregime. Saker må behandles skjematisk der det er grunnlag for det. Samtidig må det være rom for skjønn under spesielle forhold uten at det oppleves som urimelig forskjellsbehandling.

Begrunnelsen for å velge bort muligheten for tiltaks- og inngrepsløype etter friluftslovens §35 er fire-delt. For det første er det praktiske omstendigheter som gjør paragrafen mindre egnet til å anlegge permanent sti over en så lang strekning som kreves for en kyststi. For det andre er det ønskelig å

---

⁴ Handlingsplan for kystkultur – orientering om planarbeidet, arkivsak 12/02505-2

⁵ Det er registrert ca. 130 berørte grunneiendommer på strekningen fordelt på ca. 90 grunneiere totalt

unngå tvang og heller forsøke å komme til en frivillig løsning med grunneierne. For det tredje er det et ønske om å inngå et samarbeid med den enkelte grunneier som vi hittil ikke har vært i kontakt med. Det er ikke alle berørte grunneiere som er medlemmer av organisasjonene kommunen har forhandlet med, og mange grunneiere har ikke vært involvert i utforming av dagsorden i forhandlingene. For det fjerde er det dilemmaet med bruk av lokale friluftslag under tvangstiltak. Kommunen er avhengig av å samarbeide med frivillige friluftsansjoner for å gjennomføre planene i terrenget. Å stå i arbeid med utførelse av anlegg og vedlikehold under tvang kan under visse omstendigheter virke demotiverende, være ubehagelig og skade det frivillige arbeidet. Dette ønsker kommunen å unngå.

Gjennomføring av arbeidet i terrenget

Arbeidet har en planfase, en anleggsfase og en vedlikeholdsfasen. Planfasen innbefatter mye praktisk arbeid. Stien må legges på egnet sted i terrenget og aktuelle traseer må gås opp før endelig trasevalg er klart på den enkelte eiendom. Der det er behov for spesiell kompetanse utføres oppgavene med hjelp fra ekstern konsulent.

Anleggsfasen er tidsperioden hvor stien ryddes, skiltes, merkes, og det monteres fysiske innretninger som klopper, broer, gangbaner, grunder, gjerdeklyver og informasjonstavler for å styre ferdselen på riktig sted og forhindre skade på grunn.

Etter avsluttet anleggsfase skal stien og dens innretninger vedlikeholdes. Vedlikehold omfatter rydding av ny vegetasjon, fjerning av rotvelter, toppbrekk og vindfall som krysser stien, oppfriskning og erstatning av gammel eller forsvunnet merking, utskiftning og erstatning av slitte eller bortkomne skilt, reparasjon og opprustning av klopper og gangbaner, reparasjon av bruer og ettersyn av informasjonstavler. Disse oppgavene ønsker Porsgrunn kommune å utføre i samarbeid med andre.

Porsgrunn kommune og Porsgrunn og Omegn Turistforening inngår et samarbeid om fysisk anleggelse og vedlikehold av stien i samsvar med den endelige avtalen med grunneierne. Porsgrunn og Omegn Turistforening vil samarbeide med Larvik og Omegn Turistforening om den delen av stien som går gjennom Larvik kommune på Auenlandet.

Kommunen vil også etablere en samarbeidsavtale med Keops kurs og arbeidssenter om utførelse av praktiske oppgaver i forbindelse med anlegg og drift av stien.

Grenland Friluftsråd vil være delaktig i planleggingsfasen, i sikring av områder, vurdering av trasevalg, planlegging av merking osv. Friluftsrådet vil også være involvert i utforming av informasjonsmateriell til kyststien, både i terrenget, digitalt og på trykk.

Aktivitetstiltak

I det øyeblikket det er opprettet en sammenhengende forbindelse med kyststien i Larvik og Bamble er det grunnlag for å starte organiserte aktivitetstiltak.

Målgruppe for aktivitetstiltak er både kommunens innbyggere og besøkende. Valg av type aktivitet og mengden aktivitet har sammenheng med utvikling av andre tiltak som er beskrevet i avsnitt om markedsføring, formidling og informasjon under kapitlet om Brevik og Sandøya og om øyhopping.

Finansiering

Kommunen vil alene og sammen med det frivillige organisasjonslivet og Grenland Friluftsråd være offensive i arbeidet med å søke om offentlig økonomisk støtte til sikring av områder, opparbeidelse og vedlikehold av stier og friområder. Det samme gjelder igangsetting og drift av ulike aktivitetstiltak som støtter arbeid til fordel for friluftsliv og folkehelse.

Tilrettelegging for «øyhopping» som sommeraktivitet i fjordområdet mellom Brevik, Brunlanes og Langesund

Begrepet øyhopping eller øyloffing som det også kalles, er å dra på dagstur eller overnattingstur fra fastlandet ut til en øy, oppleve natur, kultur og folkelig på øya, og så forflytte seg videre til neste øy og så videre rundt i øyriket før man på et eller annet tidspunkt vender tilbake et sted på fastlandet igjen. Begrepet er oftest assosiert med ferieopplevelser i Hellas, på Kanariøyene og det Karibiske hav, hvor man nyter øyenes kunst, kultur, historie, strender og varme klima. Norge har korte somre og mer krevende klima. Dette er ingen hindring for at lignende reiselivsprodukter også tilbys få steder i Norge, og nå er det under utvikling også her hos oss i Grenland.

Tiltaket er et konkret og gjennomtenkt svar på den overordnede målsetningen om flerbruk og mer bruk av kystområdene. Det omfatter de mest omtalte temaene under informasjons- og dialogmøter, og dekker svært mange av de etterspurte behovene som kom som innspill fra publikum. Tiltaket støtter et utviklingsbehov innen reiseliv og opplevelser og erkjennelsen av at området har betydelige natur- og kulturressurser som kan utvikles til attraksjoner av høy kvalitet, dersom det satses målbevisst.

Øyene åpnes for et allment publikum

Det er allerede gjort store investeringer i skjærgården, gjennom sikring av arealer for friluftsliv og rekreasjon, opprettelse av skjærgårdspark og skjærgårdstjeneste. Dette er store og viktige ressurser som etter forholdene er lite utnyttet. Alle kan se øyene på et kart, men få kan oppleve dem. Dette skyldes i hovedsak tilgjengelighet. Friområdene er til en viss grad tilrettelagt for landgang med private lystbåter, men tilgjengeligheten er svak for reisende uten eget framkomstmiddel. Dette kan forbedres mye ved utvikling av infrastruktur.

Målet er å binde sammen og ta i bruk så mange som mulig av øyene som ligger i fjordbassenget mellom Brevik, Helgeroa og Langesund. Tiltaket rettes mot et bredt publikum lokalt og regionalt. Det legges til rette for utvikling av reiselivs- og opplevelsesprodukter nasjonalt og internasjonalt som kan skape næringsgrunnlag lokalt.

Ferjer, stier og friområder

Aktiviteten forutsetter en god infrastruktur sjøveis og på land - at det faktisk er mulig å ta seg over fra fastlandet til en øy og videre over øyer og mellom øyer og inn til fastlandet igjen på en effektiv måte. Det krever ferjeskys, egnede ferjeanløp og passende gjestebrygger. For reisende med privat fartøy kan utgangspunkt og endepunkt for reisen være hvor som helst i de tre kommunene. Reisende uten egen båt er avhengig av at det utvikles ferje- og fjordbussforbindelser med trafikknutepunkter som har forbindelser i flere retninger. Brevik, Helgeroa og Langesund er naturlige utgangspunkt og endepunkt for ferje- og fjordbusstrafikk.

Under øyhopping kreves det at man kan ta seg rundt på øyene på veger og stier. Det må være gangforbindelser mellom offentlige brygger, friarealer og ferjeleier. Av den grunn er det ønske om å etablere et stinett på øyene slik at man kan oppleve øyhoppingen som en kombinert båttur og fottur. I forsøket på å binde Bjørkøya og Siktesøya tettere sammen, skal det utredes muligheter for en selbetjent ferjeforbindelse over det smale Risøysundet som skiller de to øyene. Det gir større bevegelsesfrihet mellom øyene og anledning til å ta i bruk de store friområdene på Bjørkøya og Siktesøya i utvidet omfang.

Øyhopping skal kunne fungere både som dagstur og mer varige reiser. Det legges til rette for overnatting med grønn profil som i tradisjonelt friluftsliv på øyene. I begrepet grønn profil ligger det at det skal være mulig å telte på offentlige friområder som er lagt til rette for det. Avgrensede områder på utvalgte friarealer disponeres til teltplass som utstyres med felles toalett og ledning for tilførsel av drikkevann i sommersesongen.

Utover eksisterende friarealer på kyststien og ute på øyene, vil det bli vurdert å sikre nye friarealer som er naturlig å ha i offentlig eie utfra langsiktige behov i forbindelse med utvikling av områdene.

Handlingsprogrammet 2015 – 2018

Programmet beskriver forslag til kommunale tiltak som er aktuelt å iverksette den nærmeste fireårsperiode. Tiltak skal revideres og planen rulleres hvert fjerde år. Tiltakene skal fylle verdiskapingsbegrepet med det innhold som kommunen utfra sin samfunnsmessige rolle, arbeidskapasitet, økonomi og samhandling med etablerte offentlige samarbeidsparter, ser seg i stand til å bidra med. Frivillige krefter og private aktører må fylle på resterende innhold. De kommunale handlingene vil forhåpentligvis være så virkningsfulle at de forløser en utvikling som er i samsvar med forventninger på området.

Planen inneholder både langsiktige og kortsiktige mål. Noen mål kan innfris gjennom tiltak i første fireårsperiode. Langsiktige mål oppnås først gjennom rekker av enkelttiltak som tidsmessig går utover en enkelt programperiode.

Konkrete tiltak, aktiviteter og prosjekter:

Brevik og Sandøya

	<i>Innhold</i>
Tiltak	Markedsføring og informasjon
Tiltakets mål	Fremme kysten som attraktiv rekreasjons- og reiselivsarena
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Framskaffe og plassere brune skilt på E18 med info om historiske Brevik ➤ Framskaffe og plassere brune skilt på E18 med info om Mule Varde og sommervillaene ved Eidangerfjorden ➤ Produsere skilt og infotavler om bygninger og steder med historisk interesse i Brevik ➤ Lage digital info for besøkende om historie og servicetilbud ➤ Stimulere produksjon av informasjon/ markedsføring av Cort Adeler og hans 400-års jubileum i 2022 ➤ Utarbeide brosjyre for øyhopping som reiselivsprodukt med kart over ferjeruter, fasiliteter på øyene, forbindelser mellom ferjeanløp og ferjetider ➤ Legge info om kyststi og øyhopping på mobil applikasjon og på nettsiden UT.no og GODTUR.no ➤ Utarbeide håndbok for kyststien og over øyene med turforslag. Utarbeide nødvendige kart over kyststien og øyene og tilhørende informasjonsmaterieell. Markedsføres sammen med andre tilbud ➤ Delta i internasjonal markedsføring av området. Inngå samarbeid med Visit Grenland, Visit Telemark, Fjordline, ColorLine, Larvik kommune, Bamble kommune, HiT og fylkeskommunene ➤ Lage enkle infotavler i offentlige områder i skjærgårdsparken ➤ Utgi samlebrosjyre om friarealer
Ansvarlig	<i>Næringsavdelingen</i>
Prosjektgruppe	<i>Representanter fra forskjellige frivillige nettverk, tverrfaglig arbeidsgruppe for kystkultur, Brevik historielag, Cort Adeler Selskabet, Telemark Museum, Turistforeningene, Skjærgårdstjenesten, Grenland Friluftsråd, Visit Grenland, Visit</i>

	<i>Telemark, Høgskolen i Telemark, Telemark og Vestfold Fylkeskommuner, Fjordline, ColorLine, Bamble og Larvik kommune der det er felles interesser</i>
Finansiering	

	<i>Innhold</i>
Tiltak	Formidling av natur- og kulturarv
Tiltakets mål	Utvikle attraksjoner og sikre kvalitet på opplevelsene
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Formidle de kulturhistoriske verdiene i bebyggelsen i Brevik og på øyene ➤ Arrangere regionale kurs i bygningsvern i samarbeid med eksterne ➤ Etablere og stimulere omviserlag som kan drive natur- og kulturlosing i Brevik, på kyststien, øyene og i skjærgården. ➤ Støtte opplæring av omvisere/utdanne lokale natur- og kulturloser ➤ Stimulere utvikling av spesielle natur- og kulturbaserte opplevelsprodukt koblet til Brevik, kyststien, øyene og skjærgården ➤ Utvikle natur- og kulturleder/løyper på fastlandet, øyene og på fjorden ➤ Utvikle Geologisk-botaniske opplevelsesturer i skjærgården i samarbeid med Geoparken, TBF og Høgskolen i Telemark. Konkretisere tema og tilby aktivitet
Ansvarlig	<i>Virksomhetslederne i Kultur og Byutvikling</i>
Prosjektgruppe	Visit Grenland, Visit Telemark, Geoparken, natur, kulturvern- og friluftsansisasjonene, private operatører, HiT, Telemark Museum, Vestfoldmuseene, Skjærgårdstjenesten, Grenland Friluftsråd, Larvik, Bamble og Kragerø kommuner
Finansiering	

	<i>Innhold</i>
Tiltak	Kulturvern og miljø
Tiltakets mål	Bedre forvaltning av den gamle kystbebyggelsen
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vektlegge kystkultur i ny kommunedelplan for kulturminner ➤ Prioritere å ta vare på gode historiske eksempler på fritidshus på øyene og langs fjordene ➤ Opprette egen restaureringspris med formål å stimulere vern av gammel kystbebyggelse ➤ Utrede mulig prosjekt for etablering av lokal/regional materialbank/gjenbruksstasjon for antikke bygningsmaterialer ➤ Hjelp fram prosjekt med oppbygging av kopi av ishus der det er lokal interesse for det, og støtte formidling av isbrukshistorien i forbindelse med dette ➤ Samarbeide med Langesundsfjordens kystlag og det lokalhistoriske

	<p>miljøet i Stavern/Brunlanes i saker som gjelder fartøyvern</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Utrede/se på muligheter for å opprette hummerreservat og fiskefredningsområde i fjordområdet ➤ Utrede/se på muligheter for å fjerne vandringshinder for sjøørret i aktuelle vassdrag
Ansvarlig	<i>Virksomhetslederne i Byutvikling og Kultur</i>
Prosjektgruppe	<i>Samarbeid med Bamble, Larvik og Kragerø, Fortidsminneforeningen, Langesundsjordens kystlag, historielagene, Velforeninger</i>
Finansiering	

Kyststi og natur- og kulturstier

	<i>Innhold</i>
Tiltak	<i>Kyststi og natur- og kulturstier</i>
Tiltakets mål	Fullføre kyststi Stathelle – Mørjefjorden, adkomststier og natur- og kulturstier
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Inngå skriftlig avtale med berørte grunneiere. Forhandle med den enkelte grunneier om fast avtale. Leie inn ekstern konsulent der det er nødvendig. Bistå ekstern konsulent der det er behov. ➤ Utarbeide offentlig godkjent forskrift om forbud mot ferdsel med hest og tråsykkel på aktuelle strekninger. ➤ Inngå avtale med Porsgrunn og Omegn Turistforening om anlegg, skilting, merking og vedlikehold. ➤ Stimulere aktivitetstiltak på kyststien og natur- og kulturstier ➤ Etablere kyststi/kystledhytte på Auenlandet i samarbeid med frilufsorganisasjonene ➤ Etablere service-anlegg på Mule Varde ➤ Etablere gode adkomststier fra ulike steder på fastlandet og fram til kyststi hoved trase
Ansvarlig	<i>Virksomhetslederne i Kommunalteknikk og Byutvikling</i>
Prosjektgruppe	<i>Tverrfaglig arbeidsgruppe for kystkultur, POT, TTF, Skjærgårdstjenesten, Grenland Friluftsråd</i>
Finansiering	

Øyhopping i fjordområdet mellom Brevik, Brunlanes og Langesund

	<i>Innhold</i>
Tiltak	<i>Forbedre reiselivets infrastruktur</i>
Tiltakets mål	Skape gode vilkår for etablering og utvikling av reiselivsrelaterte bedrifter
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stimulere natur- og kulturbasert næringsutvikling ➤ Hjelp fram regionalt nettverk mellom private foretak med utgangspunkt i Sandøya, Bjørkøya, Langøya, Store/ Lille Arøya: Støtte regionalt samarbeidsprosjekt mellom aktuelle servicebedrifter med tanke på søknad Innovasjon Norge, TFK, VFK og TUF ➤ Formidle handel, servering, overnatting og utleiemuligheter <p>Se for øvrig tiltak under Brevik og Sandøya</p>

Ansvarlig	<i>Næringsavdelingen</i>
Prosjektgruppe	<i>Nærings sjefen, Visit Grenland, Visit Telemark, Vekst i Grenland, Larvik kommune, Bamble kommune</i>
Finansiering	

	<i>Innhold</i>
Tiltak	Forbedre maritim infrastruktur
Tiltakets mål	Lette forbindelsen mellom fastlandet og øyene og øyene imellom
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stimulere utvikling av ferje/fjordbussforbindelse mellom fastlandet og øyene og øyene imellom ➤ Stimulere ferjesamarbeid: Felles billettsystem for alle ferjeoperatørene. Bistå regionalt samarbeidsprosjekt med utgangspunkt i nettverk mellom ferjeoperatører med søknad til Innovasjon Norge, TFK, VFK, TUF og EU. ➤ Utrede og vurdere enkel selvbetjent ferjeforbindelse over Risøysundet
Ansvarlig	<i>Kommunalsjef By- og kulturutvikling</i>
Prosjektgruppe	<i>Porsgrunn kommune Næring, Byutvikling og Kommunalteknikk, Brevik fergeselskap, Helgeroafergene, Stein Haugland Sjøservice, MS Dikkon og Bjønnes charterrederi</i>
Finansiering	

	<i>Innhold</i>
Tiltak	Forbedre grønn infrastruktur
Tiltakets mål	Binde sammen grønne friområder og transportknutepunkt. Kanalisere ferdselen for å unngå skade/slitasje på viktige naturverdier og unngå konflikter med grunneiere og hytteeiere.
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Utvikle stinettet på øyene. Inngå avtale med grunneiere. Gå opp nye stier og friske opp gammel merking. Blåmerke og skilte stiene. ➤ Utvikle et godt turkart for øyene med stiene inntegnet
Ansvarlig	<i>Virksomhetsleder Kommunalteknikk/Skjærgårdstjenesten</i>
Prosjektgruppe	<i>Samarbeid POT, TTF, DNT Larvik, DNT Bamble, Larvik og Bamble kommuner, Grenland Friluftsråd, Sandøya Velforening</i>
Finansiering	

	<i>Innhold</i>
Tiltak	Forbedre oppholds- og overnattingsmuligheter på øyene
Tiltakets mål	Skape muligheter for enkelt opphold og overnatting for reisende under konseptet øyhopping
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Legge til rette for telting på utvalgte offentlige friarealer: Avsette områder for telting på utvalgte friarealer ➤ Etablere sommervannledning, toalett og renovasjon på offentlige friarealer med teltplasser ➤ Rydde vegetasjon og klippe gress i og rundt friarealene ➤ Utarbeide forskrift med ordensregler for bruk av friområder ➤ Sikre områder som vil være hensiktsmessig å holde i offentlig eie

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stimulere etablering av service-anlegg i tilknytning til regionalt utfartsområde på Sandøya ➤ Ruste opp Sandvolleyballbane på Skolestranda på Sandøya
Ansvarlig	<i>Virksomhetsleder Kommunalteknikk/Skjærgårdstjenesten</i>
Prosjektgruppe	Samarbeid POT, TTF, DNT Larvik, DNT Bamble, Larvik og Bamble kommuner, Grenland Friluftsråd, Oslofjordens Friluftsråd
Finansiering	

Oversikt over gjeldende planer og føringer

Stortingsmelding nr. 39 om friluftsliv (2001)

Stortingsmelding nr. 26 Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand (2006)

Stortingsmelding nr. 22 (2004-2005) Kultur og næring

Stortingsmelding nr. 34 (2012-2013) Folkehelsemeldingen

Telemark Fylkeskommune: Strategi for kultur og kulturarv 2014 – 18 (2014)

Telemark Fylkeskommune: Strategiplan for idrett og friluftsliv Regional strategi for folkehelse 2012-2016 (2013)

Telemark Fylkeskommune: Regional plan for nyskaping og næringsutvikling (2011)

Telemark Fylkeskommune: Regional plan for reiseliv og opplevelser (2011)

Forvaltningsplan for skjærgårdsparken (2006)

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen (2011)

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene (2009)

RPR for vernede vassdrag

RPR samordnet areal- og transportplanlegging

Framtidens byer

Bystrategi Grenland

Regional vannforvaltningsplan for vannregion Vest-Viken

Kommuneplanen (2014).

Kommunedelplan for fysisk aktivitet (2013)